

SÜLEYMANİYE'DE TABAN KAZANAN PKK'NIN IRAK VE BÖLGE GELECEĞİNE OLUMSUZ ETKİLERİ

FEYZULLAH TUNA AYGÜN

Uzman ORSAM

“

PKK açısından Sincar'ın Kandil'e alternatif olabilecek şekilde ortaya çıkmasına rağmen özellikle coğrafi şartlar itibarıyla Kandil'in önemini koruduğu söylenebilir.

”

Irak'ın kuzey doğusunda yer alan Süleymaniye vilayeti İran ile sınırı oluşturan Kandil Dağları'nda terör örgütü PKK kamplarını barındırmaktadır. Kandil Dağları, Irak-İran sınırını oluşturmalarının yanı sıra Erbil ve Süleymaniye sınırında yer almaktadır. Bu nedenle Kandil Dağları hem ülkeler arası hem de Irak vilayetleri arasında yer alması ve coğrafi kısıtlılık nedeniyle tarafların üzerinde tam egemenlik sağlayamadığı bir bölgeden oluşmaktadır. Bölgede Körfez Savaşı (1990-1991) ile somutlaşan güç

boşluğundan yararlanan PKK, 1997 yılında üs bölgeleri oluşturmaya başladığı Kandil'de 2003 yılında Irak'ın ABD tarafından işgal edilmesi ve 2014 yılında terör örgütü Irak ve Şam İslam Devleti'nin (İŞİD) Irak'taki büyük şehirleri ele geçirmesiyle oluşan ortamdan yararlanarak Kandil'deki varlığını artırmıştır.

Dağ yapılanmasını çeşitlendiren terör örgütü PKK, buradaki varlığını kullanarak şehir yapılanmalarını destekleyerek başta Süleymaniye olmak üzere Irak'taki bazı şehirlerde etkinliğini artırmıştır. Öte yandan Ağustos 2014'te terör örgütü İŞİD'in kontrolüne geçen Sincar'da Kasım 2015'te PKK'nın hâkimiyet sağlaması ile terör örgütünün taşrada oluşturduğu merkezler üzerinden şehirlerde etkinlik kurma çabası ikincil bir bölgeden devam etmiştir. Ancak PKK açısından Sincar'ın Kandil'e alternatif olabilecek şekilde ortaya çıkmasına rağmen özellikle coğrafi şartlar itibarıyla Kandil'in önemini koruduğu söylenebilir. Zira PKK'nın Sincar'daki varlığı Musul merkezli Ninova vilayetinde etkinliğini ar-

tırmasına uygun zemin sağlarken Kandil'deki varlığı Süleymaniye ve Halepçe'nin yanı sıra Kerkük ve Diyala vilayetlerinde de faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır.

TERÖR ÖRGÜTÜ PKK'NIN YENİ STRATEJİSİ

28 Mayıs 2019'da Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) tarafından Irak'ın kuzeyinde başlatılan Pençe Operasyonu'nun ardından harekatin Pençe-Kartal ve Pençe-Kaplan aşamaları ile devam etmesi terör örgütü PKK'yı Irak'taki stratejisini gözden geçirmeye itmiştir. Terör örgütü PKK, Türkiye-Irak sınır bölgesinde lojistik hatlarının kesilmesiyle önceliğini şehirlere aktarmıştır. Bu bağlamda PKK, coğrafi erişimin kısıtlı olduğu bölgelerdeki üslerini

merkez olarak kullanılarak şehirlere yönelik yapılanma girişimlerini artırmıştır. PKK'nın Sincar'da oluşturmaya ça-

lıştığı sözde yerel yönetim, Birleşmiş Milletler gözetiminde Bağdat ve Erbil arasında imzalanan Sincar'ın statüsüne ilişkin anlaşma ile tarafların tepkisine neden olmuştur. Ancak anlaşmaya rağmen Sincar ve Sincar Dağı'nda PKK'nın hâkimiyet kurduğu alan varlığını sürdürmüştür. Zira PKK tarafından kısmen çekilme gerçekleşmiş olmasına rağmen çekilen silahlı unsurların farklı isimlerle tekrar bölgeye girdiği bilinmektedir.

Buradan hareketle kırsal alanda sıkışan terör örgütü PKK'nın şehirlere yönelik etkinliğini artırabilmesi için Sincar, Mahmur ve Kandil'deki varlığının örgüt açısından büyük bir önem taşıdığı söylenebilir. Zira bu bölgelerde PKK'nın oluşturduğu üsler, yer aldıkları alanların çevresindeki ve lojistik hatlarla desteklenebilecek yerleşim yerlerinde hâkimiyet kurulması için uygun bir zemin hazırlamaktadır. Zira Türkiye'nin sınır içindeki kararlı terörle mücadelesi PKK'yı Türkiye'de terör eylemi düzenleyemeyecek şekilde baskılanmasına neden olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda terör örgütü varlığını sürdürebilmek ve insan kaynağı kazanabilmek için Irak'taki şehirleri öncelik olarak belirlediği söylenebilir.

SÜLEYMANİYE'DEKİ GÖSTERİLER VE DEĞİŞEN DİNAMİKLER

Terör örgütü PKK'nın şehirlere atfettiği önemi artırdığı yeni stratejisi somut şekilde Sü-

leymaniye’de düzenlenen gösterilere sızan PKK üyelerince görünür hâle gelmiştir. Zira 2 Aralık 2020’te Süleymaniye’de başlayan gösterilerde, göstericiler tarafından yetersiz kamu hizmetleri, işsizlik, mali kriz, maaşlarının ödenememesini ve hayat pahalılığını gerekçe olarak göstermiştir. Ancak PKK’nın şehirlere yönelik yeni stratejisi ile örgüt üyeleri ve sempatizanları göstericilerin arasına sızarak gösterilerin seyrinin değişmesine neden olmuştur. Hatta Süleymaniye’ye bağlı Pençvin, Raniye ve Halepçe’deki gösterilere PKK’nın silahlı olarak katıldığı görülmüştür. Bu noktada PKK’nın Süleymaniye vilayetinde Erbil ve Duhok’a oranla daha geniş bir tabana ulaşabildiği söylenebilir. Hatta Süleymaniye merkezli Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB), Goran (Değişim) Hareketi ve Yeni Nesil Hareketi’nin (Newey Nwe) PKK ile yakın ilişkiye sahip olduğu söylenebilir. Zira, 2018 Irak Parlamentosu seçimlerinde PKK’nın dağ kadrosundan bir terörist olan Yusra Recep, Yeni Nesil Hareketi’nin seçim listesi

içerisinde Süleymaniye’den seçimleri kazanarak Irak Parlamentosuna katılmış ve Irak Parlamentosu Savunma ve Güvenlik Komisyonu Başkan Yardımcılığını üstlenmiştir.

“

Bu noktada KYB Yürütme Kurulu Üyesi Ata Saravi’nin de PKK’nın gösterileri kışkırttığını açıkça dile getirmesi terör örgütünün gösterilerdeki etkinliğini göstermesi açısından önemli olmuştur.

Diğer yandan gösteriler ile sokaklarda görünür hâle gelen terör örgütü PKK, Süleymaniye’de PKK’nın siyasi uzantısı Tevgara Azadi hariç siyasi partilerin ve resmî kurumların binalarına düzenlenen saldırılarda yer almıştır. Bu noktada KYB Yürütme Kurulu Üyesi Ata Saravi’nin de PKK’nın gösterileri kışkırttığını açıkça dile getirmesi terör örgütünün gösterilerdeki etkinliğini göstermesi açısından önemli olmuştur. PKK, “Irak Kürt

Bölgesel Yönetimi (IKBY) sistem karşıtı” tutumuyla Süleymaniye merkezli olarak tabanını genişletme hatta genişlettiği tabanı ile “kanton”laşmayı amaçladığı söylenebilir. Hatta PKK, IKBY idari sınırlarına alternatif bir yapılandırma ortaya çıkartarak federal ve federe otoriteyi açıkça tehdit etmektedir. Bu nedenle PKK’nın Irak ve IKBY’nin egemenlik haklarını doğrudan ihlal eden bir yapıya dönüştüğü söylenebilir.

KYB’NİN TUTUMU

Süleymaniye merkezli siyasi partiler arasında KYB hem vilayetteki güvenlik kurumlarını kontrol etmesi hem de tarihsel kökenleri itibarıyla ayrılmaktadır. Bu nedenle KYB’nin tutumunun detaylıca incelenmesi gerekmektedir. KYB, 2019’un sonunda düzenlediği ve “Yenilenme” ismini verdiği kurultayıyla 3 Ekim 2017’de hayatını kaybeden KYB’nin Kurucu Genel Başkanı Celal Talabani’nin ardından boşalan genel başkanlık koltuğunu doldurmuştur. Bu nedenle görünüş itibarıyla parti içerisinde Talabani ailesi, Kosrat Resul ve Molla Bahtiyar arasındaki hizipleşmenin önüne geçilmiş olmasına rağmen ayrışmalar hem Talabani ailesi içerisinde hem de KYB’deki diğer güçlü figürler arasında devam etmektedir. Bu doğrultuda Kosrat Resul grubu, KYB’nin Eş Başkanlığını üstlenen Bafel Talabani ve Lahur Şeyh Cengi (Talabani) gruplarına karşı zayıf düşmektedir. Bu noktada Celal Talabani’nin eşi Hero Ahmed’in de Talabani ailesine verdiği destek büyük önem taşımaktadır. Ancak parti içerisindeki güç dengesinin Talabani ailesi lehine ağırlık kazanması ile aile içe-

risindeki ayrışmalar daha görünür hâle gelmiştir. Bu doğrultuda Bafel Talabani grubunu Hero Ahmed ve IKBY Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani desteklemekte olup Lahur Talabani ise desteğini kardeşleri Polad Talabani, Aras Talabani, Irak Cumhurbaşkanı Berham Salih, ABD desteğiyle kurulan Terörle Mücadele Grubu ve KYB'nin Süleymaniye merkezli istihbarat birimi olan Zanyari'den almaktadır.

Bu noktada siyaseti yönlendirme yeteneğine sahip Bafel Talabani ve güvenlik kurumları üzerinden siyasete oldubitti yapabilen Lahur Talabani arasında IKBY ve merkez siyasetinde ayrışmalar yaşanmasına rağmen iki eş başkanın da terör örgütü PKK'ya yönelik benzer görüşleri bulunmaktadır. Hatta KDP ve PKK arasında artan gerilim konusunda her iki liderin de PKK'nın Suriye uzantısı YPG'nin ana unsuru olduğu Suriye Demokratik Gücü (SDG) sözde Komutanı Mazlum Kobani kod adlı Ferhat Abdi Şahin aracılığıyla ara buluculuk teklif ettiği iddia edilmektedir. Diğer bir yandan Lahur Talabani'nin Berham Salih üzerinden Joe Biden yönetimi ile PKK arasında toplantı düzenlenmesi konusunda girişimde bulunduğu iddiası basına yansımıştır. Özellikle Süleymaniye'deki güvenlik kurumlarında Lahur Talabani'nin etkisi ve kontrolü düşünüldüğünde PKK'nın bölgede daha fazla hareket zemini kazanmasında taraflar arasında bir anlaşma olduğu anlaşılabılır. Zira KYB'nin yeni lideri olmaya çalışan ve bu noktada Süleymaniye halkı içerisinde "yeni Mam Celal" olarak anılmaya başlayan Lahur Talabani'nin PKK ile siyasi bir iş birliği yaptığı da de-

ğerlendirilebilir. Zira PKK'nın Süleymaniye ve çevresinde ciddi bir siyasi gücü olduğunu ve halk arasında taban bulduğunu reddetmek mümkün değildir. Bu nedenle KYB içerisindeki dengeler de düşünüldüğünde, KYB içerisinde başat güç olmak isteyen Lahur Talabani'nin PKK'ya sempati ile bakan halk tabanından destek almaya çalıştığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu noktada PKK ve Lahur Talabani arasından "kazan kazan" durumu ortaya çıkmaktadır. Böylece PKK Süleymaniye'de rahat bir hareket alanı bulurken, Lahur da PKK'yı bir denge aracı olarak kullanmaktadır. Hatta Lahur için PKK faktörü sadece KYB içerisindeki dengelerde değil, aynı zamanda hem Süleymaniye merkezli Goran ve Yeni Nesil gibi diğer siyasi yapılar hem de KDP'ye karşısında bir koza dönüşebilecek niteliğe sahiptir. Hatta daha büyük resimde Bağdat, Türkiye, İran ve ABD ile ilişkilerde de PKK'nın araçsallaştırılması söz konusu olabilir. Bu noktada söz konusu iş birliğinde KYB'nin temel amaçlarından birisinin IKBY siyasetinde KDP'yi zor duruma düşürmek olduğu yorumu yapılabilir. Zira gösterilere silahlı bir şekilde katılan terör örgütü PKK üyeleri IKBY'yi hedef alarak bölgenin başat aktörü olan KDP'nin zayıflamasına neden olmaktadır.

“

PKK'nın şehirlere yönelik yeni stratejisi ile örgüt üyeleri ve sempatanları göstericilerin arasına sızarak gösterilerin seyrinin değişmesine neden olmuştur.

”

Diğer yandan KYB içerisinde, IKBY ve Süleymaniye'ye somut olarak zarar vermesi ve KYB'nin Irak'taki ve bölgedeki bazı aktörler ile ilişkilerini zedelemesi nedeniyle terör örgütü PKK'nın faaliyetlerine karşı çıkanlar da yer almaktadır. Bu doğrultuda Kubat Talabani, Ekim 2018'de Süleymaniye'de yer alan Tevgera Azadi ofislerinin kapatılmasını emretmiştir. Diğer yandan ise eski KYB Politbüro Üyesi Mamosta Cafer, PKK'nın varlığının bölgeye doğrudan zarar verdiğini açıklamaktadır. Ayrıca KYB'li IKBY Parlamentosu Üyesi Osman Kerim Sivare partisinin politikası konusunda öz eleştiri yaparak "PKK'ya verdiğimiz destek nedeniyle Türkiye ile ilişkilerimiz bozuldu" diyerek, PKK'yı "yıkım ve vandalizme destek olmuştur" şeklinde suçlamaktadır.

KYB'nin de tutumuyla Süleymaniye ve çevresinde terör örgütü PKK faaliyetlerinin hareket alanı elde etmesi PKK'nın doğrudan Irak ve IKBY'nin egemenliğini tehdit eder hâle gelmesine neden olmaktadır. Ayrıca terör örgütlerinin zemin kazanması bu bölgelerin geleceğine de zarar vermektedir. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar'ın da Bağdat ve Erbil ziyaretinde aktardığı gibi bütün siyasi tarafların terör örgütlerine karşı iş birliği içerisinde hareket etmesi önem taşımaktadır. Zira Türkiye'de faaliyetleri neredeyse sıfırlanan PKK'ya sınır dışında da bölgede bulunan aktörler tarafından cephe alınmaması durumunda PKK'nın Suriye'nin yanı sıra Irak'ın da geleceğine ipotek koyacağı, bölgesel iş birliği ve kalkınmanın önündeki en büyük engel olacağı söylenebilir. ■